

Edvard Kardelj: Organizacija i metodi rada Savezne skupštine

Beograd, 1964.

Uroš Trbović

Osnove novog skupštinskog sistema ustanovio je Ustav SFRJ, a njegovu institucionalnu i metodološku razradu čini naslovna brošura, Poslovnik Savezne skupštine, poslovnici pojedinih vijeća i niz drugih akata.

Strukturalno brošura se dijeli na osam odjeljaka: I Društvena uloga Skupštine, II Sadržaj i metodi rada Skupštine, III Vijeća, IV Odbori, V Komisije, VI Predsjedništvo Skupštine, VII Osnovi saradnje Skupštine sa drugim organima i organizacijama i VIII Skupštinske službe.

U Društvenoj ulozi Skupštine autor određuje Skupštinu kao odgovorno samoupravno radno tijelo ljudi u zajedničkom društvenom radu. Ono — pored toga što je organ državne vlasti — jest jedan od organa samoupravljanja radnog čovjeka u njegovu radu, te u tom smislu pripada procesu društvenog rada. U procesu razvoja Skupština treba da preraste u organ samoupravljanja. Prerastanje u organ samoupravljanja postiže se strukturom Skupštine, koja treba da odražava interese rada, samoupravljanje radnih ljudi, njihovih kolektiva i komuna. Zadatak je Skupštine da kao kolektivno radno tijelo svojim metodama rada i čitavom unutrašnjom organizacijom usklađuje te interese. S druge strane, unutrašnja organizacija i metode rada treba da se prilagođavaju tom usklađivanju.

Takav sistem bit će podstrek za aktivnost čovjeka i napredak društva, kada usmjeravajuća uloga centra bude tako postavljena da ne sputava, već da proširuje mogućnosti za slobodu čovjeka i kolektiva u njihovu radu i stvaranju. I obratno sloboda i samostalnost čovjeka i kolektiva ne bi smjela da sprečava afirmaciju onih centralnih društvenih funkcija, koje čine uvjet za napredak socijalističkog društva.

To je proces stalnog prilagođavanja čovjeka i društva, slobode i autoriteta, samoupravljanja i demokratskog centralizma.

Svojim organizacionim mehanizmom i metodama rada Skupština treba da prevladava te poteškoće i da postiže maksimalno jedinstvo u donošenju odluka.

U sadržaju i metodi rada Skupštine konstatira se da Skupština nije organ mehaničkog odglasavanja zakona, nego je njena prava uloga da bude odgovorni društveni i državni nosilac socijalističke akcije u oblasti društvene izgradnje i upravljanja stvarima. Ona treba da bude činilac usmjeravanja i oslonac organa samoupravljanja. Takvi ciljevi orijentiraju Skupštinu i poslanike da se više bave upravljanjem stvarima, nego upravljanjem ljudima.

Upravljanje stvarima može se samo tako da se uvijek imaju u vidu demokratski, humani i slobodarski ciljevi u razvijanju odnosa među ljudima.

Sadržaj rada Skupštine realizira se kroz donošenje odluka (zakona, rezolucija, preporuka).

Odluke Skupštine treba da prolaze kroz dvije faze: kroz fazu načelne diskusije o samoj problematici koja traži odluku i kroz fazu donošenja odluke. Prvu fazu izvršavaju u načelu skupštinski odbori. Drugu se fazu raščlanjuje na diskusiju o tekstu prijedloga i o amandmanima, i na opću debatu koja treba da verificira prijedlog s politikom i smjernicama Skupštine.

U vijećima se iznosi da je Savezno vijeće — za razliku od vijeća radnih zajednica — u stalnom zasjedanju bilo kao vijeće, bilo preko odbora. Vijeća radnih zajednica najviši su radnički savjet, koja treba da budu okrenuta prema radnim organizacijama i njihovim samoupravnim organima.

Vijeće naroda kao posebno vijeće treba da razmatra probleme praktične raspodjele funkcije između Savezne skupštine i republičkih skupština u razradi društveno-političkog sistema. Isto tako ono bi moglo biti nosilac suradnje između republičkih skupština, kao i međusobne razmjene iskustava naših naroda i republika.

Odbori se dijele na stalne i ad hoc. Za njih su značajne dvije funkcije. Prva je da stalno i samostalno prate ostvarivanje zakona i skupštinske politike, kao i tokove društvenih zbivanja, a druga je da svestrano proučavaju prijedloge koji stižu Skupštini od za to nadležnih organa i osoba.

Njihovo je mjesto u odnosu na Skupštinu, da ništa ne rade umjesto vijeća ili Skupštine, nego sve rade za vijeća, za Skupštinu, odnosno za poslanika.

Odbori nisu identični s komisijama. Komisije se razlikuju od odbora, bilo po tome što su ovlašćene za neke samostalne izvršne funkcije, bilo što su zajednički organ svih vijeća tj. Skupštine. Postoji više komisija. Komisija za društveni nadzor ukazuje na najočiglednije manjkavosti i slabosti u društvenom životu, koje kroz pokretanje intervencionog postupka preko nadležnih organa treba da otklanja. Komisija za predstavke i žalbe djeluje tako, da kroz jačanje demokratizma sprečava potrebe za povećanjem broja žalbi na razne prekršaje. Nadalje postoji Administrativna i Zakonodavno-pravna komisija.

Predsjedništvo Skupštine je neka vrsta skupštinske komisije sa specifičnim zadacima. Ono daje tumačenje poslovnika, uređuje odnose i suradnju između Skupštine i Saveznog izvršnog vijeća, državnih i samoupravnih organa, te usklađuje rad Skupštine, vijeća i odbora.

Osnovi suradnje Skupštine s drugim organima i organizacijama nalaze se u njenoj ulozi i metodama rada. Zajedničke sjednice skupštinskih odbora i odbora Saveznog izvršnog vijeća, zajedničke komisije, održavanje zajedničkih sjednica Skupštine i Socijalističkog saveza, samo su neki oblici svakodnevnih aktivnosti Savezne skupštine.

Tri su vrste skupštinskih službi: stručne službe u vijećima, komisijama i odborima; samostalne službe i stručne službe čiji rad osigurava sekretar Savezne skupštine, a koje materijalno i tehnički osiguravaju funkcioniranje Skupštine i njenih tijela.

Ono što ima praktičnu vrijednost i što je napose potrebno istaći jest konstatacija da se sastav naših organa vlasti formira na osnovu samoupravljanja ljudi i borbe mišljenja, a ne na potrebi i postojanju političkih partija.